

Шиманська А. К.,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

старший викладач кафедри
поліцейського права Національної
академії внутрішніх справ *Лях Н. В.*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДИТИНИ, ЩО ВЧИНИЛА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Статтею 1 Закону України «Про запобігання та протидії домашньому насильству» визначено, що домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

За даними Мінсоцполітики, щороку від 1 до 3 мільйонів дітей стають свідками чи жертвами домашнього насильства. Наслідки цього – крім фізичних, глибокі душевні травми, які не загоїти ніколи. Але інколи і сама дитина стає кривдником. Національне законодавство визначає дитиною-кривдником – особу, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі [1].

На даний час законодавство передбачає заходи впливу до дітей-кривдників. За вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою,

стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі винесення такого припису, Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена відповідальність за статтею 173⁻²[2].

Стаття 12 цього Кодексу визначає, що адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку[2].

До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24⁻¹ цього Кодексу, а саме:

1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;

2) попередження;

3) догана або сувора догана;

4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінують, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання[2].

Таким чином до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства дитину можна притягнути лише по досягненню нею шістнадцятирічного віку. Але домашнє насильство часто вчиняється і дітьми молодшого віку.

Законом України «Про запобігання та протидії домашньому насильству» визначені спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, серед яких є терміновий заборонний припис стосовно кривдника, що виноситься кривднику уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення [1].

Припис може містити наступні заходи:

1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;

2) заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;

3) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.

Закон не встановлює мінімального віку особи до якої може бути застосований терміновий заборонний припис, однак визначає певні особливості його застосування до дітей. Так, заборонний припис не може містити зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, а також заборони на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи, якщо кривдником є особа, яка на день винесення припису не досягла вісімнадцятирічного віку та має спільне місце проживання (перебування) з постраждалою особою.

Відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, однією з підстав взяття дитини на профілактичний облік є вчинення нею домашнього насильства в будь-якій формі (дитина-кривдник), передбачене статтею 173⁻² Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також щодо якої винесено терміновий заборонний припис чи виданий обмежувальний припис [3].

Виникає питання, які юридично-правові наслідки матиме порушення особою яка не досягла шістнадцятирічного віку термінового заборонного припису? Коли мова йде про суб'єкта адміністративної відповідальності (особа досягла шістнадцяти років), відповідно до статті 173⁻² КУпАП, поліцейські уповноважені скласти по відношенню до неї адміністративний протокол в частині порушення термінового заборонного припису. А що робити у такій ситуації з дітьми молодшого віку, які не є суб'єктами адміністративної відповідальності?

Стаття 184 КУпАП передбачає відповідальність батьків або осіб, що їх замінюють, щодо невиконання обов'язків щодо виховання дітей [2]. Зокрема, якщо дитина вчинила адміністративне правопорушення (у нашому випадку правопорушення передбачене статтею 173⁻² КУпАП в частині порушення термінового заборонного припису) у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, до відповідальності мають бути притягнені батьки або особи, що їх замінюють за частиною 3 вказаної вище статті. У випадку коли дане правопорушення вчиняється дитиною до досягнення нею чотирнадцяти річного віку, на батьків складається протокол за частиною 1 цієї статті.

Виходячи з викладеного вище можемо дійти висновку, що спочатку з метою захисту потерпілої особи (матері або батька), поліцейські виносять терміновий заборонний припис по відношенню до дитини-кривдника, а в разі його порушення у

випадку коли дитина не досягла шістнадцятирічного віку притягують тих самих батьків до відповідальності.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидії домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017. № 2229-VIII. С. 1

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 80731-X, чинний, поточна редакція від 26.11.2021, підстава – 1423-IX. С. 33, 459, 474.

3. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044.